

Arts Figuratives del Segle XV**2014/2015**

Codi: 104050

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500239 Història de l'art	OT	3	0
2500239 Història de l'art	OT	4	0

Professor de contacte

Nom: Daniel Rico Camps

Correu electrònic: Daniel.Rico@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Daniel Rico Camps

Prerequisits

Cap.

Objectius

Introducció a l'art gòtic del segle XV, en sentit lax, i als principals problemes historiogràfics i metodològics que planteja.

Competències

Història de l'art

- Analitzar amb esperit crític, a partir dels coneixements adquirits, l'obra d'art en les seves diferents facetes: valors formals, significat iconogràfic, tècniques i procediments artístics, procés d'elaboració i mecanismes de recepció.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional
- Interpretar l'obra d'art en el context en el qual es va gestar i relacionar-la amb altres formes d'expressió cultural
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi
- Reconèixer l'evolució de la imatge artística des de l'antiguitat fins a la cultura visual contemporània.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els creadors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural

2. Analitzar els receptors dun fenomen artístic en un determinat context cultural
3. Analitzar les idees artístiques sobre un fenomen artístic en un determinat context cultural.
4. Analitzar una imatge artística i situar-la en el seu context cultural.
5. Aplicar els coneixements iconogràfics a la lectura de la imatge artística
6. Definir i explicar amb precisió un objecte artístic amb el llenguatge propi de la crítica d'art.
7. Distingir les tècniques i el procés d'elaboració d'un objecte artístic
8. Estimular la creativitat i fomentar idees innovadores.
9. Examinar una imatge artística i distingir-ne els valors formals, iconogràfics i simbòlics.
10. Explicar els mecanismes de recepció d'una obra d'art.
11. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística
12. Reconstruir el panorama artístic d'un determinat context cultural
13. Relacionar una imatge artística amb altres fenòmens culturals de la seva època.
14. Saber exposar amb eficàcia els coneixements, oralment i per escrit.
15. Treballar en equip, respectant les opinions alienes i dissenyant estratègies de col·laboració.

Continguts

1. El "gòtic internacional" o "art cortesà" del 1400.
2. El "renaixement" nòrdic.
3. L'art a la cort del Reis Catòlics.

Metodologia

Classes magistrals, lectures obligatòries i seminaris a classe.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals, tutories i estudi	120	4,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14
Tipus: Supervisades			
Seminaris i discussions a classe	10	0,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
Tipus: Autònomes			
Lectures obligatòries	20	0,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Avaluació

Dos proves escrites de 75 de durada, a mitjan i final de curs respectivament. Cada una tindrà un pes del 45% sobre la nota final i consistirà en el comentari de tres imatges, un text i una idea. D'aquestes cinc qüestions, una o dues estaran directament relacionades amb les lectures obligatòries (núms. 1-3 en el primer examen i 4-6 en el segon). A les proves s'avaluarà: a) els coneixements generals adquirits; b) la capacitat d'explicar una obra (no únicament de descriure-la o reconèixer-la visualment) i de situar-la en un context o circumstàncies determinades, que caldrà exposar; c) l'aprofitament de les lectures obligatòries; d) l'ús adequat del lèxic específic; i e) una redacció i ortografia pròpies d'un adult universitari.

La participació activa en els seminaris i discussions a classe tindran un pes del 10% sobre la nota final.

Qui no aprovi l'assignatura (amb una nota mínima de 5 punts sobre 10) es podrà presentar a una reavaluació.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Primera prova escrita	45%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14
Segona prova escrita	45%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14
Seminaris i discussions a classe	10%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Bibliografia

LECTURES OBLIGATÒRIES

- 1) Schlosser, J. von, *Las cámaras artísticas y maravillosas del renacimiento tardío*, Madrid, 1988, pp. 37-55.
- 2) Yarza, J., "Artista-artesano en el gótico catalán", *Lambard*, III (1983-1985), pp. 130-169.
- 3) Gombrich, E. H., "Luz, forma y textura en la pintura del siglo XV", en *El legado de Apeles*, Madrid, 1982, pp. 49-81.
- 4) Schapiro, M., "Muscipula Diaboli.El simbolismo del retablo de Mérode" (1945) y "Nota sobre el retablo de Mérode" (1959), *Estudios sobre el arte de la Antigüedad Tardía, el Cristianismo primitivo y la Edad Media*, Madrid, 1987, pp. 12-27.
- 5) Panofsky, E., "Realidad y símbolo en la pintura flamenca primitiva: spiritualia sub metaphoris corporalium", *Los primitivos flamencos*, Madrid, 1998, pp. 133-149.
- 6) Yarza, J., "Dos mentalidades, dos actitudes ante las formas artísticas: Diego de Deza y Juan Rodríguez de Fonseca", en *Martín González, J. J. (dir.), Jornadas sobre la catedral de Palencia*, Palencia, 1989, pp. 105-142.

BIBLIOGRAFIA FONAMENTAL

Obres generals

- Châtelet, A., y Recht, R., *Le monde gothique. Automne et Renouveau 1380-1500 (L'Univers des Formes)*, París, 1988.
- Baudoin, J., *La sculpture flamboyante*, Nonette, 1983-1996.
- Baxandall, M., *The Limewood Sculptors of Renaissance Germany*, New Haven y Londres, 1980.
- Belozerskaya, M., *Rethinking the Renaissance: Burgundian arts across Europe*. Cambridge y Nueva York, 2002.
- Bialostocki, J., *El arte del siglo XV: de Parler a Durero*(1993), Madrid, 1998.
- Bocador, J., *Statuaire médiévale en France de 1400 a 1530*, Zoug, 1974.
- Cheetham, F., *English Medieval Alabasters*, Oxford, 1984.
- Corley, B., *Painting and Patronage in Cologne, 1300-1500*, Tournhout, 2000.
- Delaisé, L. M. J., *A Century of Dutch Manuscript Illumination*, Berkeley y Londres, 1968.
- Dogaer, G., *Flemish Miniature Painting in the 15th. and 16th. Centuries*, Amsterdam, 1987.

- Duffy, E., *The Stripping of the Altars. Traditional religion in England 1400-1580*, New Haven y Londres, 1992.
- Español, F., *El gòtic català*, Manresa, 2002.
- Evans, J., *English Art 1307-1461*, Oxford, 1949.
- Fischer, F.W., Timmers, J. J. M., *Le Gothique tardif*, París, 1976.
- Forsyth, W., *The Entombment of Christ*, Cambridge (Mass), 1970.
- Glaser, C., *Les peintres primitifs allemands du milieu du XIVe siècle à la fin du XVe*, París, 1931.
- Grössinger, C., *Humour and Folly in Secular and Profane Prints of Northern Europe, 1430-1540*, Londres, 2002
- Hamburger, J., *The Visual and the Visionary: Art and Female Spirituality in Late Medieval Germany*, Nueva York, 1998.
- Harthan, J., *Books of Hours and their Owners*, Londres, 1978.
- Huizinga, J., *El otoño de la Edad Media (1919)*, Madrid, 2006.
- Joubert, F., *La tapisserie au Moyen Âge*, Rennes, 1981.
- Landolt, H., *La pintura alemana. La Baja Edad Media (1350-1500)*, Barcelona, 1968.
- Lestocquoy, J., *Deux siècles de l'histoire de la tapisserie (1300-1500)*, Arras, 1978.
- Levi d'Ancona, M., *Miniature e miniatori a Firenze dal XIV al XVI secolo*, Florencia, 1962.
- Llebbmann, M. J., *Die deutsche Plastik, 1350-1550*, Leipzig, 1982.
- Mále, E., *L'art religieux de la fin du Moyen Âge en France*, París, 1908 (1969, 6^a ed.).
- Marks, R., Morgan, N., *The Golden Age of English Manuscript painting, 1200-1500*, Londres, 1981.
- Martin, M., *La Statuaire de la Mise au Tombeau du Christ des XVe et XVe siècles en Europe occidentale*, París, 1997.
- Mills, R., *Suspended Animation: Pain, Pleasure and Punishment in Medieval Culture*, Londres, 2005.
- Molina, J., *Arte, devoción y poder en la pintura tardogótica catalana*, Murcia, 1999.
- Müller, T., *Sculpture in the Netherlands. Germany, France, Spain, 1400-1500*, Harmondsworth, 1966.
- Natale, M. (ed.), *El Renacimiento mediterráneo, catálogo de exposición*, Madrid, 2001.
- Pope-Hennessy, J., *Italian Gothic Sculpture*, Londres, 1955.
- Prigent, C. (ed.), *Art et société en France au XVe siècle*, París, 1999.
- Snyder, J., *Northern Renaissance Art. Painting, Sculpture, the Graphic Arts from 1350 to 1575*, Nueva York, 1985.
- Sterling, Ch., *La peinture médiévale à Paris, 1300-1500*, París, 1987.
- Stone, L., *Sculpture in Britain: The Middle Ages*. Harmondsworth, 1955.
- Waan, W., *Art and Architecture of the Late Middle Ages*, Nueva York, 1977 (nueva ed., 1982).
- Wieck, R. S., *The Book of Hours in Medieval Art and Life*, Londres, 1988.

Yarza, J., *Arte Gótico, II* (Historia del Arte, 20), Madrid, 1989.

Yarza, J., *La baja Edad Media. Los siglos del gótico*, Madrid, 1992.

Zeri, F. (ed.), *La pittura in Italia, II, Quattrocento*, Milán, 1986.

Gòtic internacional

Actes des Journées Internationales Claus Sluter (1990), Dijon, 1992.

L'art a la court de Bourgogne: le mecenat de Philippe le Hardi et de Jean sans Peur (1364-1419): les princes des fleurs de lis (catálogo de exposición), Dijon, 2004.

Autrand, F., *Jean de Berry, l'art et le pouvoir*, París, 2000.

Baron, F. (ed.), *Les Fastes du gothique. Le siècle de Charles V* (catálogo de exposición), París, 1981.

Boespflug, F., y König, E., *Les Très Belles Heures de Jean de France, duc de Berry*, París, 1998.

Castelfranchi-Vegas, L., *Le gothique international en Italie*, París, 1966.

Camille, M., *Master of Death. The Lifeless Art of Pierre Remiet Illuminator*, New Haven y Londres, 1996.

Castelnuovo, E., *I Mesi di Trento. Gli affreschi di torre Aquila e il gotico internazionale*, Trento, 1986.

Castelnuovo, E., y Gramatica, F. de, *Il Gotico nelle Alpi: 1350-1450*, Trento, 2002.

Cauchies, J.-M., *A la cour de Bourgogne: le Duc, son entourage, son train*. Turnhout, 1998.

Cazelles, R. (ed.), *Les Très Belles Heures du duc de Berry*, Torunai, 2003.

Châtelet, A., *L'Âge d'or du manuscrit à peintures en France au temps de Charles VI et les Heures du maréchal Boucicaut*, París, 2000.

Cockshaw, P., y Van den Bergen-Pantens, C., *Les Chroniques de Hainaut, ou Les ambitions d'un prince bourguignon*. Turnhout, 2000.

Dückers, R., y Roelofs, P. (eds.), *The Limbourg brothers: Nijmegen masters at the French court, 1400-1416*, catálogo de exposición (Museum Het Valkhof, Nijmegen, 28 agosto - 20 noviembre 2005), Gante, 2005.

Eisenberg, M., *Lorenzo Monaco*, Princeton, 1989.

Husband, T. B., *The Art of Illumination: The Limbourg Brothers and the Belles Heures de Jean de France, Duc de Berry*, Nueva York y New Haven, 2008.

Kovacs, È., *L'Âge d'or de l'orfèvrerie parisienne au temps des princes de Valois*, París, 2003.

Kutal, A., *Gothic art in Bohemia and Moravia*, Londres, 1971.

Laclotte, M., y Thiébaud, D., *L'École d'Avignon*, París, 1983.

Laureati, L., y Mochi Onori, L. (eds.), *Gentile da Fabriano and the Other Renaissance*, catálogo de exposición, Milán, 2006.

Meiss, M., *French Painting in the Time of Jean de Berry, I, The Late XIV Century and the Patronage of the Duke*, Londres, 1967; *II, The Boucicaut Master*, Londres, 1968; y *III, The Limbourg and their Contemporaries*, Londres, 1974.

Meiss, M., *The Visconti Hours*, Nueva York, 1972.

Painting and Illumination in Early Renaissance Florence, 1300-1450, Nueva York, 1994.

Paris et Charles V. Arts et Architecture, París, 2001.

Pierini, M., Olivetti, A., y Brogini, P., Simone Martini. Milán, 2000.

Pladevall i Font, A. (dir.), L'Art Gòtic a Catalunya. Pintura, II, El corrent internacional, Barcelona, 2002; y L'Art Gòtic a Catalunya. Escultura, II, De la plenitud a les darreres influències foranes, Barcelona, 2007.

Planas, J., El esplendor del gòtico catalán. La miniatura a comienzos del siglo XV, Lérida, 1998.

Prochno, R., Die Kartause von Champmol: Grablege der burgundischen Herzoge 1364-1477, Berlín, 2002.

Smeyers, M, Cardon, B. (eds.), Flanders in a European Perspective. Manuscript Illumination around 1400 in Flanders and Abroad, Lovaina, 1995.

Taburet-Delahaye, É., (ed.), Paris, 1400. Les arts sous Charles VI, catálogo de exposición, París, 2004.

Vilella-Petit, I., Le Gothic International. L'art en France au temps de Charles VI, París, 2004.

Waadenoijen, J. van, Starnina e il gotico internazionale a Firenze, Florencia, 1983.

Renaixement nòrdic i art hispano-flamenc

Avril, F., Livre-catalogue Jean Fouquet, peintre et enlumineur du XVe siècle, París, 2003.

Avril, F., Reynaud, N., Les manuscrits à peintures en France, 1440-1530, catálogo de exposición, París, 1993.

Bango, I., y Marías, F., Bosch. Realidad, símbolo y fantasía, Madrid, 1982.

Borchert, T.-H. (dir.), Le siècle de Van Eyck. Le monde méditerranéen et les primitifs flamands, 1430-1530, catálogo de exposición, Brujas, 2002.

Camp, P., Les imageurs bourguignons de la fin du moyen Âge, Dijon, 1990.

Châtelet, A, Les primitifs hollandais, Friburgo, 1980.

Châtelet, A, Robert Campin. Le Maître de Flémalle, Amberes, 1996.

De Vos, D., Rogier van der Weyden, Amberes y París, 1999.

De Vos, D., Hans Memling. L'oeuvre complet, Amberes, 1994.

De Vos, D., et al., Hans Memling. Catalogue, Brujas y Amberes, 1994.

De Vos (ed.), Hans Memling. Essays, Brujas, 1994.

Friedlander, M., Early Netherlandish Painting, Leyden y Bruselas, 1967-1976.

Gaspar, C., y Lyna, F., Philippe le Bon et ses Beaux Livres, Bruselas, 1944.

Gómez Bárcena, M. J., Retablos flamencos en España, Madrid, 1992.

Heck, C. (éd), Le rétable d'Issenheim et la sculpture au nord des Alpes à la fin du moyen âge, Colmar, 1989.

Hugo van der Goes (1430/1440-1482): l'homme et l'oeuvre, catálogo de exposición, Lovaina la Nueva, 1982.

Koldeweij, J.; Vanderbroek, P.; y Vermet, B., Hieronymus Bosch - El Bosco. Obra completa, Barcelona, 2005.

Lombardi, S., Jean Fouquet, Florencia, 1983.

Marías, F., El largo siglo XVI. Los usos artísticos del Renacimiento español, Madrid, 1989.

- Maurice-Chabard, B., La splendeur des Rolin. Un mécénat privé à la cour de Bourgogne, Paris, 1999.
- La miniature flamande. Le mécénat de Philippe le Bon, catálogo de exposición, Bruselas, 1959.
- Morand, K., Claus Sluter. Artist at the Court of Burgundy, Londres, 1991.
- Oavies, M., Rogier van dar Weyden, Londres, 1972.
- Ohanens, E., Hubert et Jan van Eyck, Amberes, 1980.
- Panofsky, E., Early Netherlandish Painting, Cambridge (Mass.), 1953.
- Pacht, O., The Master of Mary of Burgundy, Londres, 1948.
- Phillipot, P., La peinture dans les anciens Pays-Bas, XVe-XVIe. siècles, Paris, 1994.
- Pladevall i Font, A. (dir.), L'Art Gòtic a Catalunya. Pintura, III, Darreres manifestacions, Barcelona, 2002.
- Les primitifs flamands et leur temps, Lovaina la Nueva, 1994.
- Quarré, P., Jean de la Huerta et la sculpture bourguignonne, Dijon, 1972.
- Quarré, P., La sculpture en Bourgogne a la fin du Moven-Àge, Friburgo Paris, 1972
- Rasmo, N., Michael Pacher, Londres, 1971.
- Recht, R., Nicolas de Leyde et la sculpture a Strasbourg, 1460-1525, Estrasburgo, 1987.
- Smeyers, M., Dirk Bouts. Peintre du silence, Toumai, 1998.
- Steyaert, J. W., Late Gothic Sculpture. The Burgundian Netherlands, Gante, 1994.
- Tolnay, Ch. de, Jérôme Bosch. L'oeuvre complete (1937), Paris, 1989.
- Todorov, T., Elogio del individuo. Ensayo sobre la pintura flamenca del Renacimiento, Barcelona, 2006.
- Upton, J., Petrus Christus. His Place in Fifteenth Centurv Flemish Painting, Londres, 1990.
- Van Miegroet, H. J., Gerard David, Amberes y Paris, 1990.
- Yarza, J., Bosco. El Jardín de las Delicias, Madrid, 1998.
- Yarza, J., Jan van Eyck, Madrid, 1993.
- Yarza, J., Los Reyes católicos. Paisaje artístico de una monarquía, Madrid, 1993.